

CULTURA INFORMAȚIEI ȘI COMPORTAMENTUL INFORMAȚIONAL AL UTILIZATORILOR BIBLIOTECII ȘTIINȚIFICE MEDICALE: CORELAȚII, EVALUARE ȘI INTERVENȚII

Zinaida ANISEI, bibliotecar principal,

ORCID ID: 0009-0008-9451-5502

Biblioteca Științifică Medicală

USMF „Nicolae Testemițanu”

Rezumat. Transformările rapide ale mediului informațional impun o redefinire a rolului bibliotecilor universitare, care devin actori esențiali în formarea competențelor informaționale și în promovarea unei culturi informaționale responsabile. Studiul analizează nivelul culturii informației, comportamentul informațional și practicile de securitate digitală ale utilizatorilor Bibliotecii Științifice Medicale (BȘM), cu scopul de a evalua competențele informaționale existente și de a identifica direcții de intervenție educațională. Cercetarea a fost realizată printr-o metodologie mixtă, combinând un chestionar aplicat unui eșantion de 100 de utilizatori (studenți, rezidenți, doctoranzi, cadre didactice) cu observația directă neparticipativă asupra unui sub-eșantion de 30 de utilizatori. Datele obținute au fost analizate în raport cu modele internaționale de alfabetizare informațională (ACRL, UNESCO, SCONUL). Rezultatele evidențiază un nivel predominant mediu al culturii informației, caracterizat prin abilități funcționale de regăsire a informației, dar și prin lacune persistente în evaluarea critică a surselor, gestionarea referințelor și aplicarea măsurilor de securitate digitală. Securitatea informațională se conturează drept cea mai vulnerabilă dimensiune, fiind necesară integrarea formării în igiena digitală în programele educaționale. Concluziile subliniază importanța abordării integrate a celor trei dimensiuni - cultură informației, comportament informațional, securitate informațională și necesitatea personalizării instruirilor în funcție de nivelul competențelor utilizatorilor. Recomandările propun dezvoltarea programelor de instruire diferențiate, extinderea resurselor educaționale digitale și consolidarea colaborării dintre bibliotecă și mediul academic.

Cuvinte-cheie: cultura informației; competențe informaționale; comportament informațional; securitate informațională; bibliotecă universitară; educație medicală.

Abstract. The rapid transformations of the contemporary information environment require a redefinition of the role of academic libraries, which have become key actors in shaping information literacy and promoting responsible information behavior. This study examines the level of information culture, information behavior, and digital security practices among users of the Scientific Medical Library (SML), aiming to assess existing competencies and identify educational intervention strategies. The research employed a mixed-method approach, combining a structured questionnaire administered to 100 users (students, residents, PhD candidates, and faculty members)

with non-participatory direct observation of a subsample of 30 users. The analysis was conducted in reference to international frameworks for information literacy (ACRL, UNESCO, SCONUL). Findings reveal that most users demonstrate a medium level of information culture, characterized by functional abilities to retrieve information but persistent gaps in critical evaluation, reference management, and application of digital security measures. Information security emerged as the most vulnerable dimension, highlighting the need to integrate digital hygiene and data protection training into educational programs. The study concludes that information culture, information behavior, and information security are interdependent dimensions that form an integrated system of academic literacy. Tailored training programs, the expansion of educational digital resources, and closer collaboration between the library and the academic environment are recommended to enhance users' autonomy and digital responsibility in the medical academic context.

Keywords: *information culture; information literacy; information behavior; digital literacy; information security; academic library; medical education; user training.*

Introducere

Transformările rapide ale mediului informațional global au redefinit funcțiile și misiunea bibliotecilor academice. Acestea nu mai pot fi percepute doar ca furnizori de resurse, ci devin parteneri activi în procesul educațional și în dezvoltarea competențelor informaționale ale comunităților universitare.

În domeniul educației și cercetării medicale, abilitatea de a identifica, evalua critic, utiliza și proteja informația într-un mod etic și responsabil constituie un factor determinant al calității procesului de studiu și cercetare.

Extinderea resurselor electronice și diversificarea instrumentelor digitale generează însă noi provocări: supraîncărcarea informațională, dificultăți de selecție a surselor credibile și provocări privind securitatea informațională. În lipsa unor competențe informaționale consolidate, aceste fenomene pot afecta eficiența procesului de învățare și calitatea rezultatelor științifice.

Majoritatea evaluărilor realizate în bibliotecile universitare, se axează predominant pe indicatori cantitativi (număr de accesări, grad de satisfacție, utilizarea resurselor electronice). Această perspectivă nu surprinde complexitatea relației dintre cultura informației, comportamentul informațional și conștientizarea riscurilor privind securitatea digitală. Prin urmare, este necesară o abordare comparativă și integrată, care să investigheze simultan aceste dimensiuni.

Studiul de față își propune să investigheze nivelul culturii informației, comportamentul informațional și gradul de conștientizare privind securitatea informațională în rândul utilizatorilor Bibliotecii Științifice Medicale (BȘM). Scopul cercetării este de a evalua competențele informaționale și de a identifica lacunele existente în procesele de accesare, evaluare și utilizare etică a informației, în vederea fundamentării unor intervenții educaționale adaptate.

Obiectivele cercetării:

1. Evaluarea nivelului culturii informației și clasificarea utilizatorilor pe trei niveluri: elementar, mediu și avansat, în funcție de capacitățile de identificare, accesare,

evaluare critică și utilizare etică a informației;

2. Analiza comportamentului informațional, cu accent pe tiparele de căutare, categoriile de resurse utilizate și modalitățile de integrare a informației în activitățile academice și de cercetare;

3. Identificarea provocărilor întâmpinate în procesul de regăsire și utilizare a informației științifice;

4. Determinarea nivelului de conștientizare și a practicilor privind securitatea informațională;

5. Formularea de recomandări practice pentru adaptarea programelor de formare ale BȘM, dezvoltarea de servicii educaționale personalizate și consolidarea culturii informației în mediul academic medical.

Cadrul metodologic

Cercetarea se bazează pe o abordare metodologică mixtă, care combină analiza teoretică a literaturii de specialitate cu metode empirice cantitative și calitative.

Metoda cantitativă a fost reprezentată de aplicarea unui chestionar structurat unui eșantion de 100 de utilizatori ai BȘM (studenți, rezidenți, doctoranzi și cadre didactice). Instrumentul a vizat evaluarea competențelor informaționale, a practicilor de căutare și utilizare a resurselor, precum și a gradului de alfabetizare digitală și de conștientizare a securității informaționale.

Metoda calitativă a constat în aplicarea observației directe, neparticipative, asupra unui sub-eșantion de 30 de utilizatori. Observațiile au fost realizate în cadrul activităților curente ale bibliotecii, în special în timpul sesiunilor de instruire individuală și de grup. Datele obținute au fost sistematizate în fișe de observație, care au surprins strategiile de căutare, modalitățile de navigare în bazele de date, frecvența solicitării

suportului bibliotecar și dificultățile întâmpinate în procesul de regăsire și gestionare a informației.

Prin integrarea celor două metode, cercetarea urmărește obținerea unei perspective complete asupra nivelului culturii informației și a comportamentului informațional al utilizatorilor, oferind totodată premisele pentru elaborarea unor programe educaționale și strategii de formare informațională adaptate nevoilor comunității academice medicale.

Analiza datelor colectate prin chestionar (21 de itemi organizați în șase blocuri tematice) și observație directă evi-

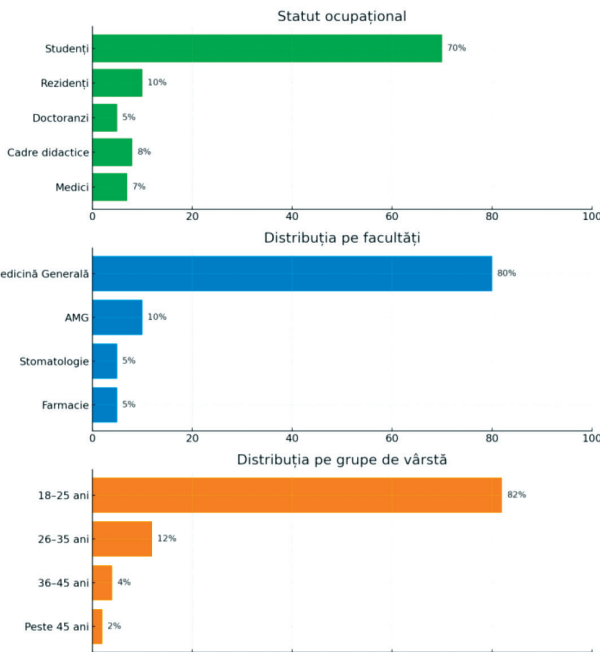

Fig. 1. Profilul respondenților

dențiază profilul informațional al utilizatorilor, nivelul competențelor informaționale, comportamentele de căutare, practicile de citare și gradul de conștientizare privind securitatea digitală.

Blocul I – Profilul respondenților

Majoritatea utilizatorilor sunt studenți (70%), în special de la Facultatea de Medicină Generală (80%), cu vârste între 18 și 25 de ani (82%). Structura eșantionului confirmă specificul unei biblioteci universitare și subliniază predominanța unui segment aflat în proces de formare academică. Prezența cadrelor didactice și a medicilor în eșantion, deși procentual mai redusă, evidențiază extinderea rolului BȘM dincolo de sprijinul acordat studenților, confirmând funcția sa de centru de informare, documentare și învățare pe parcursul întregii cariere medicale.

Blocul II – Comportamentul informațional

Analiza comportamentului informațional al respondenților oferă o imagine detaliată asupra modului în care utilizatorii interacționează cu resursele și serviciile Bibliotecii: frecvență vizite la bibliotecă, motivele vizitelor, pași în căutarea informației și tipuri de resurse utilizate. Datele arată un comportament informațional activ: 76% dintre respondenți utilizează biblioteca zilnic sau săptămânal. Motivele vizitelor sunt diverse (utilizare spațiu pentru studiu, acces la resurse, dar și atitudinea și receptivitatea bibliotecarilor), ceea ce confirmă rolul instituției ca spațiu multifuncțional.

Strategiile avansate de căutare – utilizarea operatorilor booleeni, filtrarea rezultatelor, formularea cererilor de informare – indică un nivel crescut de alfabetizare informațională. Totodată, solicitarea frecventă a sprijinului bibliotecarului sugerează că formarea continuă rămâne esențială pentru consolidarea autonomiei în procesul de regăsire a informației. Utilizarea echilibrată a resurselor electronice și tradiționale, alături de interesul pentru multimedia, confirmă un comportament informațional adaptabil și complex.

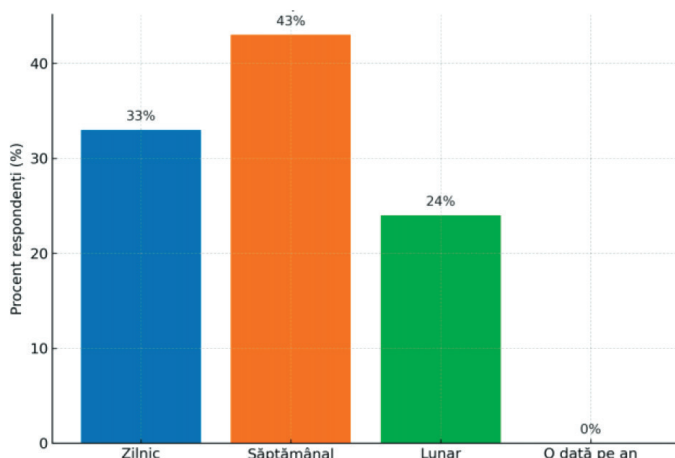

Fig. 2. Frecvența vizitelor la bibliotecă

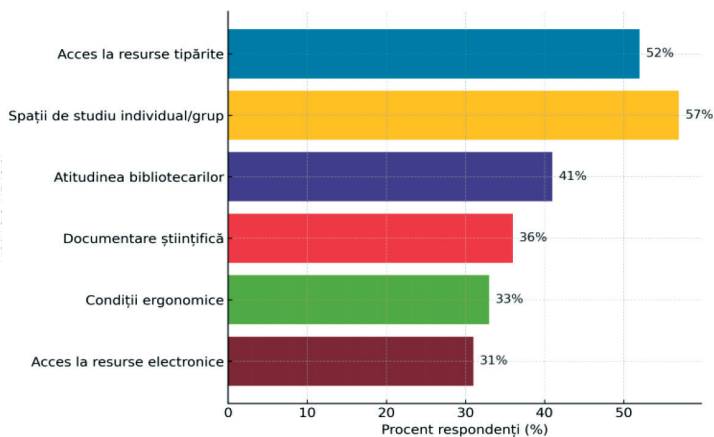

Fig. 3. Motivele vizitelor la bibliotecă

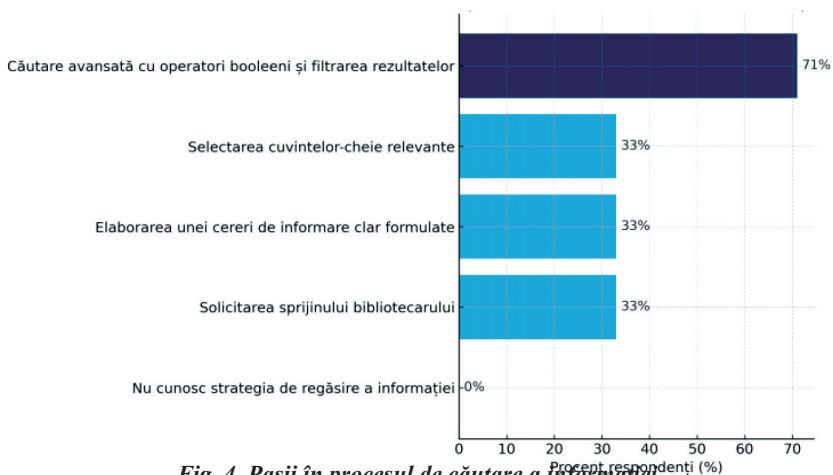

Fig. 4. Pașii în procesul de căutare a informației

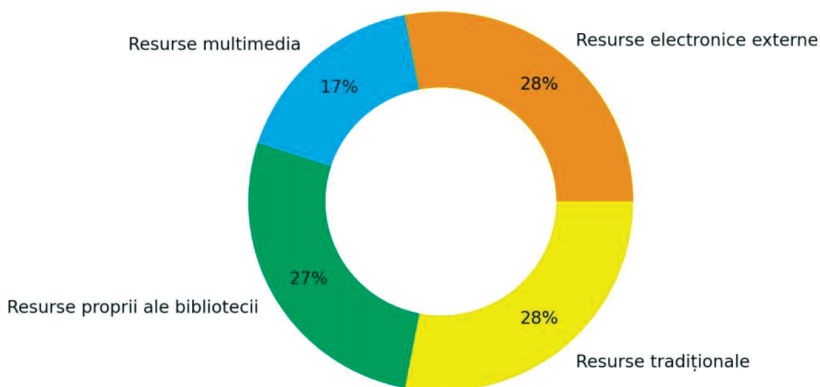

Fig. 5. Resursele utilizate

Bloc III Plagiatul și referințele bibliografice

În continuare, cercetarea s-a axat pe înțelegerea practicilor legate de plagiat și citare, aspecte ce constituie elemente fundamentale ale culturii informației.

Un nivel înalt de conștientizare a plagiatului (85% identificare corectă a definiției) și utilizarea referințelor bibliografice (82%) demonstrează conștientizarea valorilor etice academice.

Totuși, existența unui segment de 18% care nu aplică regulile de citare indică necesitatea unor intervenții formative suplimentare. Utilizarea managerilor de referințe (57%), în special Mendeley (35%), reflectă orientarea spre profesionalizarea redactării academice și relevă impactul pozitiv al instruirilor bibliotecii.

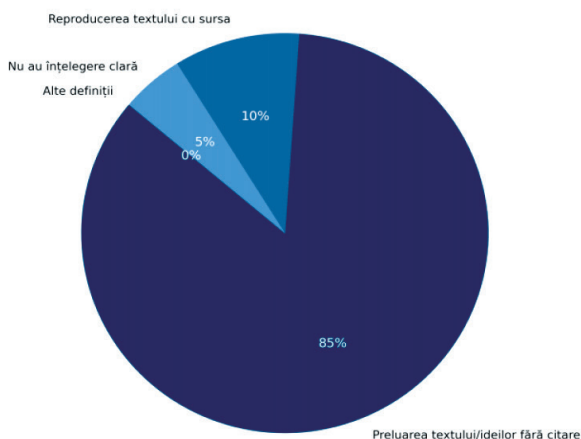

Fig. 6. Definiția plagiatului în viziunea respondenților

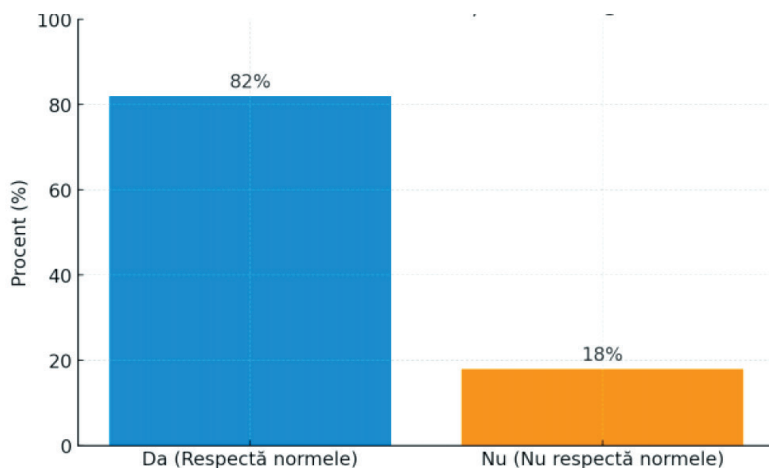

Fig. 7. Practica realizării referințelor bibliografice

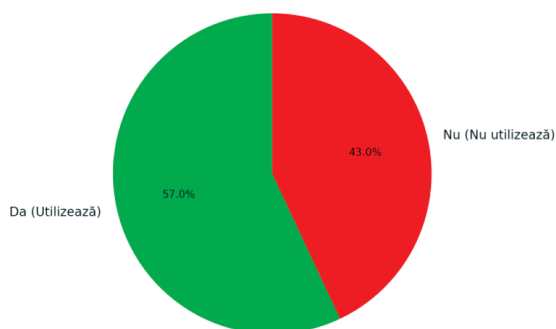

Fig. 8. Practica realizării referințelor bibliografice

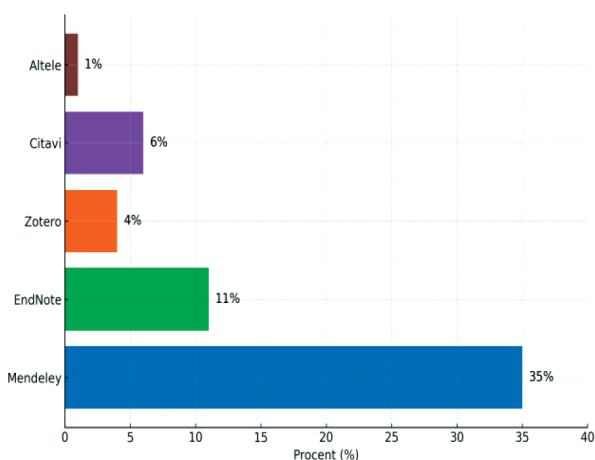

Fig. 9. Utilizarea unui manager de referințe bibliografice

Blocul IV – Securitatea informațională

Cunoștințele privind securitatea digitală sunt relativ ridicate (76%), iar aplicarea măsurilor de protecție (81% - parole complexe/actualizate periodic și 76% - verificarea surselor) este consistentă. Cu toate acestea, faptul că 24% dintre utilizatori nu dețin cunoștințe în domeniu și 19% nu aplică măsuri de protecție evidențiază o vulnerabilitate semnificativă, care expune utilizatorii riscurilor cibernetice. Rezultatele justifică integrarea sistematică a securității informației în programele de formare.

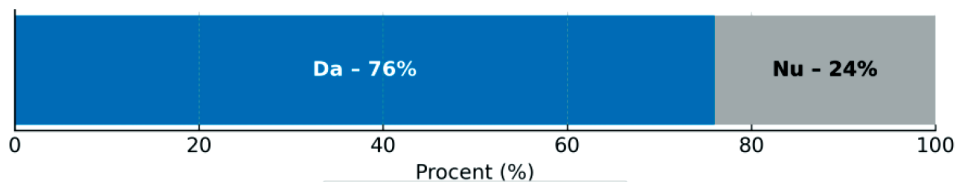

Fig. 10. Cunoștințe privind securitatea informațională

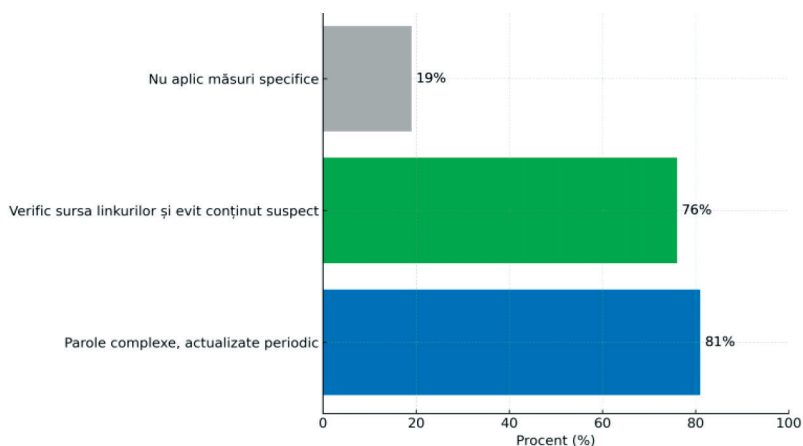

Fig. 11. Măsurile de protecție aplicate de respondenți

Blocul V – Competențe informaționale și cultura informației

Importanța competențelor informaționale este unanim recunoscută (100%), iar pentru instruire și cercetare le consideră importante în mare măsură - 82% dintre respondenți.

Familiarizarea cu conceptul de „cultură a informației” este parțială, dar promițătoare (52% - nivel satisfăcător; 43% - cunoștințe limitate). Definițiile oferite confirmă existența unei înțelegeri conceptuale mature, aliniată standardelor internaționale, majoritatea asociind termenul cu identificarea, evaluarea și utilizarea etică a informației.

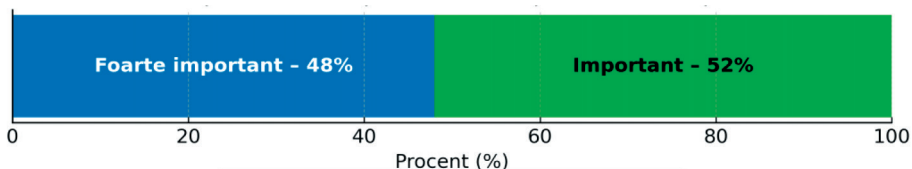

Fig. 12. Percepția importanței competențelor informaționale a respondenților

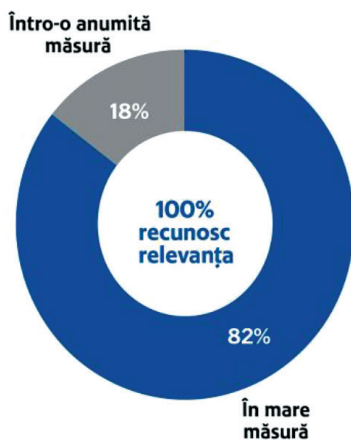

Fig. 13. Percepția importanței competențelor informaționale a respondenților

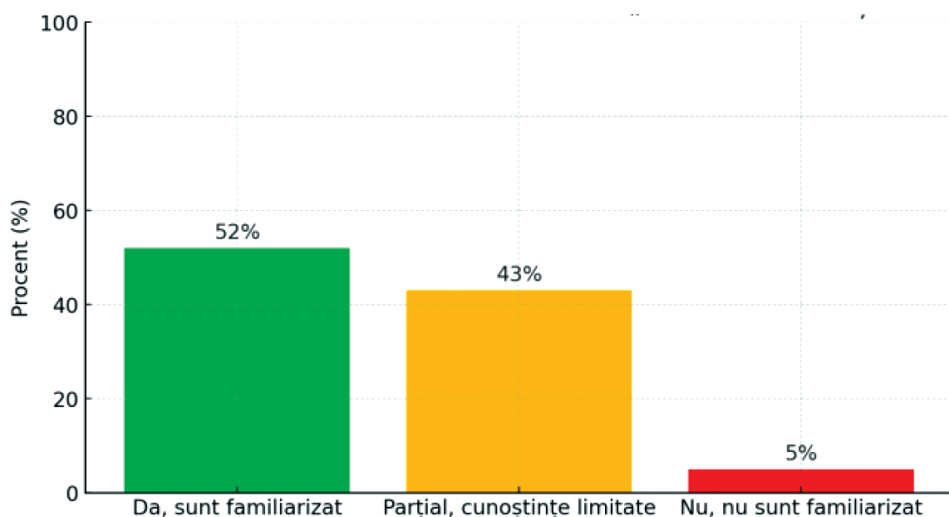

Fig. 14. Nivelul de familiarizare a respondenților cu termenul *Cultura informației*

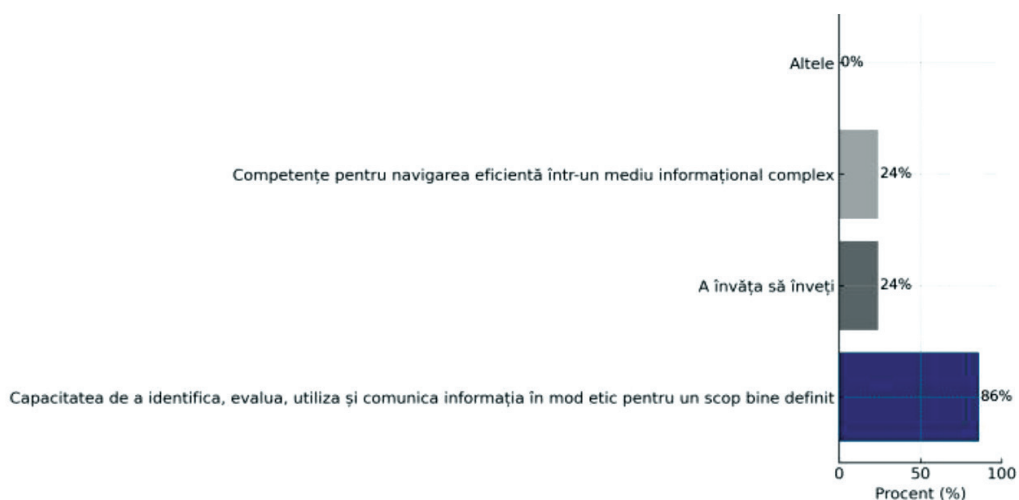

Fig. 15. Definițiile oferite de respondenți pentru *Cultura informației*

Blocul VI. Dificultăți, instruiri și propuneri

Principalele dificultăți raportate (formularea cuvintelor-cheie, accesul la resurse, utilizarea bazelor de date) indică lacune metodologice care pot fi corectate prin instruiri direcționate. Participarea la formări este ridicată (81%), iar percepția utilității acestora este majoritar pozitivă (71%). Acest lucru consolidează imaginea bibliotecii ca centru de formare relevant și adaptat nevoilor academice. Preferința pentru tutoriale, ghiduri și consultanță personalizată confirmă necesitatea unui model educațional mixt, axat atât pe autonomie, cât și pe suport individualizat. Astfel, biblioteca este chemată să asigure un echilibru între sprijinul individualizat și accesul permanent la resurse educaționale adaptate nevoilor diverse ale comunității academice.

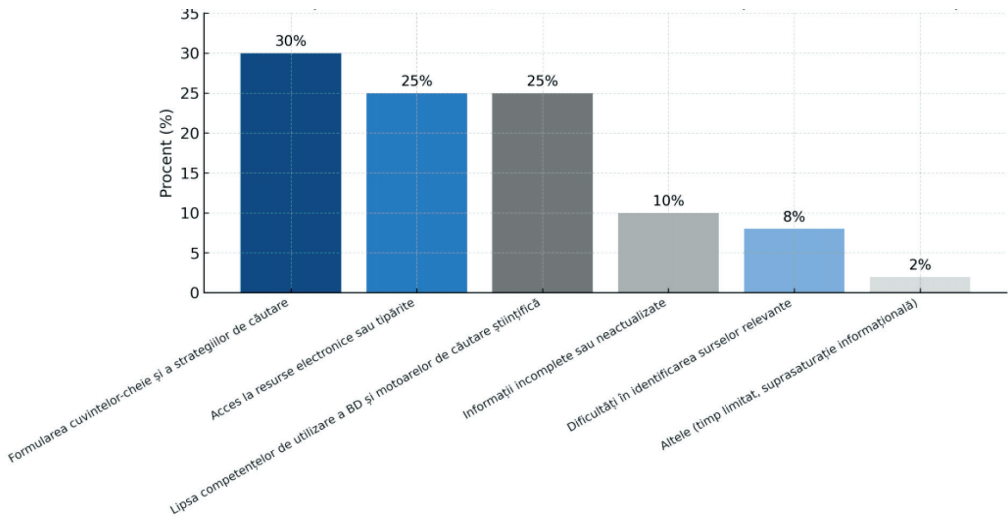

Fig. 16. Dificultățile întâmpinate în procesul de identificare și regăsire a informației

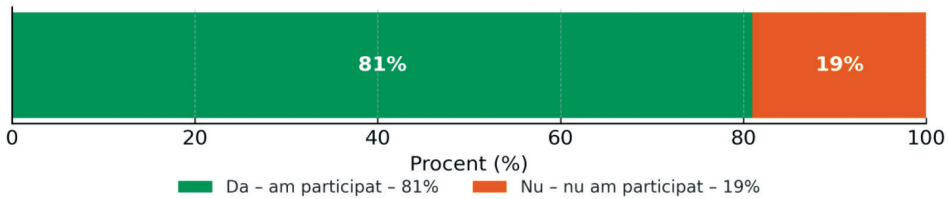

Fig. 17. Participarea respondenților la activitățile de instruire

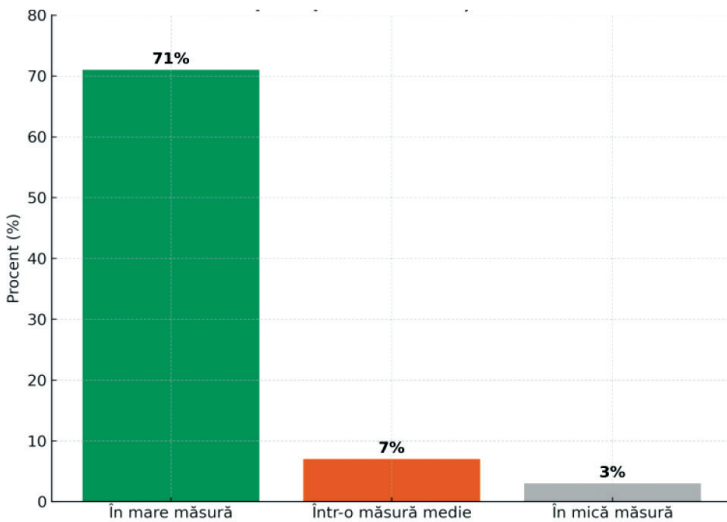

Fig. 18. Utilitatea percepută a activităților de instruire de către respondenți

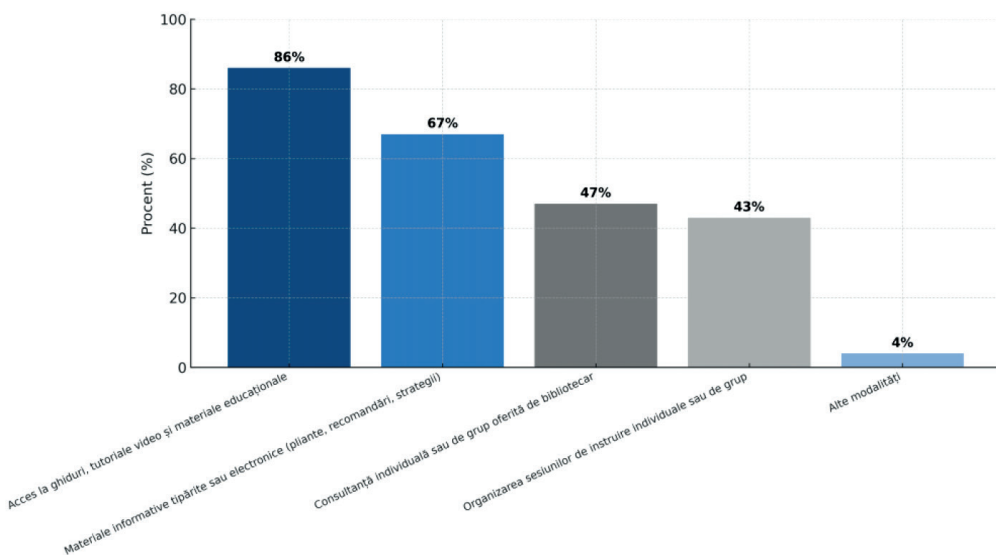

Fig. 19. Propunerile respondenților privind dezvoltarea competențelor și securității informaționale

Analiza datelor obținute evidențiază un tablou complex al competențelor informaționale și al comportamentului informațional al utilizatorilor BȘM. Deși majoritatea respondenților manifestă abilități funcționale de identificare și accesare a resurselor, persistă lacune considerabile în evaluarea critică a surselor, gestionarea referințelor și utilizarea avansată a instrumentelor de căutare. Rezultatele au fost sistematizate pe cinci direcții principale.

1. Competențe informaționale

Datele colectate prin chestionar și observație directă indică diferențe semnificative între categoriile de utilizatori. Studenții prezintă un nivel scăzut de autonomie informațională, preferând resursele generale (motoare de căutare) în detrimentul bazelor de date științifice. Cadrele didactice, doctoranzii și rezidenții demonstrează competențe superioare, însă întâmpină dificultăți în actualizarea permanentă a cunoștințelor privind instrumentele și tehnologiile informaționale emergente.

Observațiile directe confirmă aceste tendințe și evidențiază:

- preferința pentru resurse tipărite atunci când accesul la resurse electronice este perceput ca dificil;
- dependența de sprijinul bibliotecarului în utilizarea bazelor de date;
- formularea ineficientă a cererilor de informare și utilizarea limitată a operatorilor de căutare.

Aceste constatări sugerează că autonomia informațională rămâne un obiectiv parțial atins, iar rolul bibliotecarului continuă să fie determinant în procesul de formare a competențelor informaționale.

2. Comportamentul informațional al utilizatorilor se caracterizează printr-o frecvență ridicată a utilizării serviciilor bibliotecii și o diversitate a motivelor de acces — documentare, studiu individual, activități didactice sau cercetare. Această diversitate

confirmă funcția multifuncțională a bibliotecii ca spațiu academic de învățare, sprijin și informare. Cu toate acestea, numeroși respondenți menționează dificultăți în formularea strategiilor de căutare eficiente și în selectarea surselor de încredere.

Necesitatea menținerii sprijinului profesional al bibliotecarilor este recunoscută de peste două treimi dintre participanți, ceea ce confirmă rolul formativ și mediativ al acestora în procesul de dezvoltare a autonomiei informaționale.

3. Securitatea informațională reprezintă una dintre cele mai vulnerabile dimensiuni identificate. Răspunsurile indică o frecvență ridicată a unor practici riscante, precum reutilizarea parolelor, conectarea la rețele nesecurizate, stocarea neprotejată a datelor.

Doar aproximativ 38% dintre respondenți afirmă că aplică constant măsuri de protecție a datelor personale, iar 21% declară că nu cunosc proceduri elementare de securitate digitală. Aceste rezultate evidențiază nevoia stringentă de formare sistematică în domeniul igienei digitale prin activități de instruire oferite de bibliotecă și prin integrarea conținuturilor de securitate informațională în programele curriculare universitare.

4. Dificultăți și bariere identificate:

- dificultăți în formularea strategiilor de căutare;
- capacitate redusă de evaluare critică a surselor;
- gestionare inconsecventă a referințelor bibliografice;
- aplicarea insuficientă a măsurilor de securitate digitală și protejare a datelor personale.

Aceste aspecte afectează calitatea procesului de documentare și eficiența activităților academice.

5. Clasificarea nivelurilor culturii informației

Pe baza modelelor internaționale (ACRL Information Literacy Framework, UNESCO, Media and Information Literacy Curriculum și SCOUNL Seven Pillars of Information Literacy) utilizatorii, au fost clasificați în trei niveluri ale culturii informației: elementar, mediu și avansat.

Nivel elementar au fost încadrați \approx 23% dintre respondenți, după următoarele criterii:

- cunoașterea limitată a conceptului de cultură a informației („parțial” sau „nu sunt familiarizat”);
- lipsa aplicării măsurilor de securitate informațională și/sau lipsa de cunoștințe în domeniu;
- absența utilizării managerilor de citare și a referințelor bibliografice;
- dificultăți în identificarea și regăsirea informațiilor necesare;

Nivel mediu repartizați \approx 47% dintre respondenți, conform următoarelor criterii:

- recunoașterea parțială a importanței competențelor informaționale;
- utilizarea combinată a resurselor electronice și tipărite;
- aplicarea selectivă a standardelor de citare și securitate;
- participare ocazională la activități de instruire, dar dificultăți persistente în formularea strategiilor de căutare.

Nivel avansat, au fost încadrați $\approx 30\%$ dintre respondenți, care corespund criteriilor:

- familiarizarea clară cu termenul și principiile culturii informației;
- utilizarea constantă a strategiilor avansate de căutare și a managerilor de citare;
- aplicarea sistematică a măsurilor de securitate digitală (parole complexe, verificare surse);
- participarea activă la instruire și aprecierea acestora ca fiind „foarte utile”.

Concluzii

Cultura informației, comportamentul informațional și securitatea informațională constituie dimensiuni interdependente ale alfabetizării academice, formând un sistem informațional integrat, indispensabil procesului de învățare, cercetare și practică medicală. Rezultatele obținute în rândul utilizatorilor BȘM confirmă importanța consolidării acestor componente ca parte a formării universitare moderne.

Cercetarea a evidențiat diferențe semnificative între categoriile de utilizatori în ceea ce privește nivelul competențelor informaționale, comportamentul de căutare și practicile de securitate digitală. Majoritatea participanților se situează la un nivel mediu al culturii informației, caracterizat prin abilități funcționale de identificare și utilizare a resurselor informaționale, dar și prin lacune persistente în evaluarea critică a surselor, gestionarea referințelor bibliografice și aplicarea consecventă a măsurilor de protecție a datelor.

Dimensiunea cea mai fragilă identificată este securitatea informațională. Persistența unor practici riscante — reutilizarea parolelor, utilizarea rețelelor nesecurizate, lipsa protecției datelor personale — indică un deficit semnificativ la nivelul igienei digitale și o conștientizare insuficientă a riscurilor asociate mediului online. Această vulnerabilitate confirmă necesitatea integrării explicite a formării în domeniul securității informaționale în cadrul programelor de instruire oferite de bibliotecă și al curriculei academice.

Clasificarea utilizatorilor pe niveluri privind cultura informației (elementar, mediu, avansat) s-a dovedit a fi un instrument valoros, care permite personalizarea intervențiilor educaționale și proiectarea unor strategii diferențiate de formare. Această abordare susține re poziționarea bibliotecii universitare dintr-un rol predominant de furnizor de resurse către unul de actor formativ central în dezvoltarea competențelor informaționale și digitale ale comunității academice medicale.

În ansamblu, rezultatele cercetării confirmă că dezvoltarea culturii informaționale solide presupune nu doar accesul la resurse, ci și formarea continuă, responsabilizarea etică și integrarea securității digitale ca dimensiune fundamentală a alfabetizării academice moderne.

Recomandări

Pentru consolidarea competențelor informaționale ale utilizatorilor și creșterea autonomiei acestora în procesul de identificare, evaluare și utilizare etică a informației, se propun următoarele direcții de acțiune:

1. Dezvoltarea programelor de instruire diferențiate în funcție de nivelul competenței informaționale

Nivel elementar:

- organizarea atelierelor introductive dedicate regăsirii informației și utilizării resurselor tipărite și electronice;
- elaborarea de ghiduri vizuale și tutoriale video care să ilustreze etapele fundamentale ale procesului de documentare;
- inițierea utilizatorilor în gestionarea referințelor bibliografice prin instrumente precum Mendeley;
- desfășurarea de module scurte privind igiena digitală și protecția datelor personale.

Nivel mediu:

- sesiuni tematice axate pe tehnici de căutare avansată (operatori booleani, thesauri, filtre specializate);
- instruirii dedicate evaluării critice a surselor, eticii informației și securității digitale;
- exerciții aplicative privind redactarea bibliografiilor și utilizarea consecventă a managerilor de citare.

Nivel avansat

- workshopuri de redactare academică și publicare științifică;
- aprofundarea utilizării instrumentelor avansate de căutare și a standardelor internaționale de citare;
- formarea competențelor de management al datelor științifice și al resurselor digitale complexe.

2. Extinderea și diversificarea resurselor educaționale

- elaborarea de tutoriale video și materiale interactive pentru sprijinirea învățării autonome;
- crearea de ghiduri tematice sintetice, disponibile în format tipărit și digital;
- dezvoltarea unei biblioteci virtuale de resurse educaționale accesibile prin platformele online ale bibliotecii;
- includerea secțiunilor dedicate securității informaționale și eticii academice în toate modulele de instruire.

3. Promovarea unui model colaborativ de formare informațională

- stabilirea de parteneriate cu facultățile, pentru integrarea culturii informației în curriculum;
- consolidarea rolului BȘM ca actor formativ central în procesul de dezvoltare a competențelor informaționale;
- monitorizarea continuă a nevoilor informaționale ale utilizatorilor și actualizarea periodică a programelor de instruire în funcție de acestea.

Biblioteca Științifică Medicală își consolidează astfel rolul de actor strategic în formarea unei comunități academice autonome, etice și digital competente. Rezultatele cercetării evidențiază necesitatea abordării integrate a culturii informației, a com-

portamentului informațional și a securității digitale, precum și importanța personalizării intervențiilor educaționale în funcție de nivelul utilizatorilor. Prin diversificarea programelor de instruire, dezvoltarea de resurse educaționale accesibile și extinderea colaborărilor cu mediul academic, BȘM poate transforma procesul de documentare într-o practică eficientă, responsabilă și aliniată standardelor internaționale – contribuind, astfel, la creșterea calității educației și a cercetării medicale și la consolidarea culturii informației durabile în mediul universitar.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. ASSOCIATION OF COLLEGE AND RESEARCH LIBRARIES. *Framework for Information Literacy for Higher Education*. Chicago: ACRL, 2015. Disponibil: <https://www.ala.org/acrl/standards/ilframework> [accesat 2025-09-15].
2. DEJA, M; D. RAK and B. Bell. Digital transformation readiness: perspectives on academic libraries in higher education. *Journal of Academic Librarianship*. 2021, vol. 47, no. 5. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S009913332100094X?utm>
3. DRĂGĂNEL, Angela. Rezultatele studiului sociologic național „Concordanța dintre posibilitățile tehnologice ale bibliotecii și necesitățile digitale ale utilizatorilor. Lectura digitală”. *Magazin Bibliologic*. 2025, nr. 1-2, pp. 24–36.
4. POOJA, M. Best practices for cyber security in academic libraries. *Information Security Education Journal*. 2025, vol. 12, no. 1. Disponibil: https://www.dline.info/isej/fulltext/v12n1/isejv12n1_1.pdf [accesat 2025-09-15].
5. SCONUL. *The Seven Pillars of Information Literacy*. Disponibil: <https://www.sconul.ac.uk/knowledge-hub/library-structures-and-strategies/resources-and-links/>
6. UNESCO. *Media and Information Literacy Curriculum - E-version*. Disponibil: <https://www.unesco.org/mil4teachers/en/curriculum> [accesat 2025-09-15] -version